

Bogen

Lyschander, Claus Christoffersen: *Dend grønlandske chronica*. 1608

Det hænder meget sjældent, at man på skolens bibliotek støder på en 400 år gammel bog med højaktuelt indhold! Men det gælder ikke desto mindre **Claus Christoffersen Lyschanders Grønlandske Chronica**. Den handler dybest set om spørgsmålet: Hvem "ejer" Grønland?

Umiddelbart ser titlen meget tilforladelig ud: Den grønlandske "chronica" - en Grønlandshistorie fra de ældste tider til nutiden. For **Lyschander** betød "de ældste tider" **de første nordboeres ankomst** til Sydgrønland i slutningen af **900-tallet**. De var kommet fra Island, og deres tilstedeværelse og kultur kan i dag helt klart bevidnes af arkæologiske fund og i de islandske sagaer. At der dengang allerede *havde* været mennesker på Grønland i årtusinder, var tilsyneladende ikke noget **Lyschander** mente betød noget.

Kontakten mellem Grønland, Island og Norge var stærk og levende, og i slutningen af **1200-tallet** blev Grønland lagt ind under **den norske konges domæne**. Herefter gik kontakten tabt, og nordboernes samfund menes at være uddøet senest i **1400-tallet**. Hvorfor vides ikke - måske klimaforandringer?

Hvad skete der så? Og hvor kom Danmark ind i historien? Ja, det er her, **Lyschander** prøver at rede trådene ud. Først og fremmest kom Danmark og Norge i union med hinanden under dronning **Margrethe I** i **1380**. Herefter var det Danmark, der skulle hævde rigets suverænitæt over hele Nordatlanten, også Grønland. Det var noget den danske kong **Christian IV** gik særdeles meget op i...

Forfatteren

Claus Christoffersen Lyschander (1558-1624) var præst, historiker og forfatter med sjældne digteriske evner. *Den grønlandske Chronica* er et af hans mere kendte værker, der er udformet som **ét langt digt** på godt og vel 50 sider og i smukt

rime verspar. **Lyschander** var berømt for sin beherskelse af sin yndlingsgenre: Det middelalderlige "knittelvers".

Men (for der er et stort men): Ingen, der i dag interesserer sig seriøst for Grønlands historie, kunne nogensinde drømme om at slå op i **Lyschanders** krønike for at finde ud af, hvad der er op og ned i Grønlands historie. Én ting er det med den oprindelige befolkning. Noget andet er, at bogen over lange stræk er et produkt af **Lyschanders** egen frodige og vildtvoksende fantasi. **De islandske sagaer** er ganske vist en vigtig kilde, men hvor de ikke slår til, digter **Lyschander** lystigt videre ud fra devisen: "Sådan *kunne* det måske være gået til!" Det var helt normalt i hine tider og ikke noget at skamme sig over. Ja, faktisk var dét måske netop bogens pointe: Nemlig at tegne et forskønnet billede af selveste Hans Majestæt Kongen.

Lyschander møder vi et par gange i skolens andre **1600-talsbøger**, bl.a. den berømte **Christian IV's "Slectebog"**, som er beskrevet i **et andet bogportræt**. Her pynter **Lyschander** også **lidt vel rigeligt på detaljerne**.

I **1616** blev **Lyschander** belønnet for sin indsats for kgl. majestæt og udnævnt som intet ringere end **kongelig historiograf**, altså en slags statshistoriker. Noget for noget!

Baggrunden

Hvem "ejer" Grønland? Det gør naturligvis grønlanderne, de mennesker, der har boet på denne verdens største ø i årtusinder - langt længere end nordboerne, danskerne eller nogen som helst andre. De "ejer" deres ø med samme indlysende ret som vi danskere "ejer" Danmark.

Men hvad er så problemet? Hvordan kan det være, at der i over tusind år konstant har været andre folk og magter og konger - og nu senest: præsidenter - der har haft svært ved at holde nallerne fra **Grønland**? Det er der mange gode (og desværre endnu flere mindre gode) grunde til.

For det første: **Landet er enormt** - der er plads nok. Sådan følte de gamle nordboere det i hvert fald! For det andet: Landet råder over **enorme ressourcer**. På **Christian IV's** tid var det hvalfangst, fiskeri, narhvalstænder. I dag er det sjældne jordarter, et enormt turistpotentiale, strategisk beliggende sejl- og flyruter. For det tredje: De store ligefrem **kappes om at beherske området**. På **Christian IV's** tid var det danskerne, hollænderne og englænderne. I dag er det russerne, kineserne og amerikanerne. Hvis du ikke happer din "luns" nu og "viser flaget", kommer de andre bare og gør det! Med andre ord: God gammeldags imperialisme!

I **1608**, da **Lyschander** udgav sin Grønlandskrønike, havde der just været gennemført tre vellykkede danske **ekspeditioner til de sydgrønlandske farvande**. De vendte alle hjem til kongens København rigt belæst med spændende handelsvarer og sjældenheder, ja, sågar indfødte inuitter. **1721** blev Grønland lagt ind under riget som en regulær koloni. Et nyt kapitel kunne begynde.

Er der noget, der minder om nutiden?